

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
एवं परीक्षा योजना

यस पदको परीक्षा ढाँचा (Examination Scheme) लाई देहाय बमोजिमको चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :-	General Ability & Aptitude Test	पूर्णाङ्क :- १००
द्वितीय चरण :-	लिखित परीक्षा (Written Examination)	पूर्णाङ्क :- २००
	- विस्तृत स्वास्थ्य परिक्षण	
तृतीय चरण :-	अन्तर्वार्ता (Interview)	पूर्णाङ्क :- ४०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : – General Ability & Aptitude Test पूर्णाङ्क :- १००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	General Aptitude & Ability Test	१००	४०	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	१०० प्रश्न x १ अङ्क	१ घण्टा १५ मिनेट

२. द्वितीय चरण : – लिखित परीक्षा (Written Examination) पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय/खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	(क) नेपाली	१००	४०	विषयगत (Subjective)	५ प्रश्न x २ अङ्क ४ प्रश्न x ५ अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
	(ख) अंग्रेजी				१० प्रश्न x १ अङ्क ४ प्रश्न x ५ अङ्क	
	(ग) गणित				१० प्रश्न x ४ अङ्क	
द्वितीय	सामान्य ज्ञान र समसामयिक विषय	१००	४०	विषयगत (Subjective)	१६ प्रश्न x ५ अङ्क २ प्रश्न x १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण		लिखित परीक्षामा सफल उम्मेदवारहरूले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाबाट विस्तृत स्वास्थ्य परीक्षण गराई निरोगिताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्नेछ । यसरी स्वास्थ्य परीक्षणमा योग्य उम्मेदवारहरू मात्र अन्तर्वार्ता परीक्षामा समावेश हुन सक्नेछन् ।				

३. तृतीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview) पूर्णाङ्क :- ४०

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	४०	-	मौखिक (बोर्ड अन्तर्वार्ता)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्रष्टव्य :

१. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी हुनेछ ।
२. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
३. सबै किसिमका परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
४. प्रथम चरणको General Ability & Aptitude Test परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको लिखित परीक्षामा सहभागी गराइनेछ ।
५. द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाको प्रथम र द्वितीय पत्रको परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
६. विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
७. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
८. प्रथम चरणको General Ability & Aptitude Test मा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको शत प्रतिशत अङ्क तथा द्वितीय चरणको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्कहरू जोडि कूल अङ्कको आधारमा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशित गरिनेछ ।
९. लिखित परीक्षामा छनौट भएका उम्मेदवारहरूले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाबाट विस्तृत स्वास्थ्य परिक्षण गराई निरोगिताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्नेछ । त्यसरी स्वास्थ्य परिक्षणमा सफल उम्मेदवारहरूमात्र तृतीय चरणको अन्तर्वार्ता परीक्षामा सहभागी हुन पाउने छन ।
१०. सबै चरणका परीक्षाको कुल अङ्क योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम चरण :- General Ability & Aptitude Test

प्रथम पत्र :- General Ability & Aptitude Test

1. Verbal Aptitude: (30 × 1 = 30 Marks)

- 1.1 Vocabulary
- 1.2 Alphabetical ordering of words
- 1.3 Jumble words
- 1.4 Verbal analogy
- 1.5 Verbal classification/ odd one out test
- 1.6 Verbal series/ series completion
- 1.7 Coding-Decoding
- 1.8 Insert the missing character
- 1.9 Direction and Distance sense test
- 1.10 Ranking order test
- 1.11 Puzzle test
- 1.12 Relationship Test
- 1.13 Logical sequence of words
- 1.14 Verification of truth statement
- 1.15 Situation judgement test
- 1.16 Common sense test
- 1.17 Assertion and Reason
- 1.18 Logical reasoning
- 1.19 Statement and Conclusions
- 1.20 Statement and Courses of action
- 1.21 Statement and Assumptions
- 1.22 Statement and Arguments
- 1.23 Theme detection
- 1.24 Cause and Effect

2. Abstract/Non-verbal Aptitude: (30 × 1 = 30 Marks)

- 2.1 Figure series
- 2.2 Figure analogy
- 2.3 Figure classification
- 2.4 Figure matrix
- 2.5 Pattern completion/finding
- 2.6 Construction of squares and triangles
- 2.7 Figure formation and analysis
- 2.8 Analytical reasoning test
- 2.9 Venn diagrams
- 2.10 Dot situation
- 2.11 Water images
- 2.12 Mirror images
- 2.13 Embedded figures

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 2.14 Essential Part
- 2.15 Cubes and Dice
- 2.16 Similarity of Cubes
- 2.17 Grouping of identical figures
- 2.18 Rule detection

3. Numerical Ability and Quantitative Aptitude: (40 × 1 = 40 Marks)

- 3.1 Number sequence
- 3.2 Number analogy
- 3.3 Number classification/ odd one out
- 3.4 Number series/ series completion
- 3.5 Find the wrong term in given Series
- 3.6 Number matrix
- 3.7 Number coding
- 3.8 Arithmetical reasoning
- 3.9 Common property
- 3.10 Date and Calendar
- 3.11 Clock
- 3.12 Arithmetical operations
- 3.13 Insert the correct mathematical signs
- 3.14 Decimal and Fraction
- 3.15 Percentage
- 3.16 Ratio
- 3.17 Average
- 3.18 Profit and Loss
- 3.19 Time and work
- 3.20 Problems on Ages
- 3.21 Allegation or Mixture
- 3.22 Data interpretation
- 3.23 Data checking
- 3.24 Data sufficiency
- 3.25 Data verification

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
द्वितीय चरण :- लिखित परीक्षा
प्रथम पत्र :- नेपाली, अंग्रेजी र गणित
खण्ड (क) :- नेपाली (३०अङ्क)

१. नेपाली व्याकरण (५ प्रश्न × २ अङ्क = १० अङ्क)
- १.१ पदवर्ग/शब्दवर्ग
- नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, अव्यय
- १.२ शब्दभण्डार
- पर्यायवाची, अनेकार्थी, अनुकरणात्मक, विपरीतार्थी, श्रुतिसमभिन्नार्थी, सिङ्गो, लघुतावाची, सङ्क्षिप्त, समूहवाचक शब्द
  - उखान टुक्काको अर्थ तथा प्रयोग
- १.३ शब्दनिर्माण
- मूल शब्द र व्युत्पन्न शब्दको पहिचान र प्रयोग
  - उपसर्ग, प्रत्यय, समास र द्वित्व
- १.४ वाक्य संश्लेषण र वाक्य विश्लेषण
- सरल वाक्यबाट संयुक्त र मिश्र वाक्यमा संश्लेषण
  - संयुक्त र मिश्र वाक्यबाट सरल वाक्यमा विश्लेषण
  - सरल वाक्यको नामीकरण, विशेषणीकरण र क्रियायोगीकरण
- १.५ वाक्यतत्त्व र वाक्यान्तरण
- लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर, काल, पक्ष, भाव, वाच्य, वाक्य, करण-अकरण, उक्ति
२. बोध, अभिव्यक्ति र लेखन सीप (४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क)
- २.१ बुँदा लेखन/सारांश लेखन
- २.२ पत्र, निवेदन र निमन्त्रणा लेखन
- २.३ संक्षेपीकरण/विस्तृतीकरण
- अनुच्छेदको संक्षेपीकरण
  - वाक्यको विस्तृतीकरण
- २.४ प्रतिवेदन लेखन
- परिचय, उद्देश्य, महत्व, शैली र ढाँचा
  - निर्धारित विषयका सम्बन्धमा प्रतिवेदन लेखन
- २.५ अनुच्छेद लेखन/टिप्पणी लेखन
- २.६ संवाद/मनोवाद लेखन

खण्ड (ख) :- अंग्रेजी (३०अङ्क)

1. English Grammar (10 × 1 = 10 Marks)
- 1.1 Vocabulary and Usage
- Usage of words
  - Single word for expressions
  - Synonyms/antonyms
  - Prefix and suffix use
  - Idioms and Phrases

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

1.2 Syntactic ability

- Parts of speech
- Agreement
- Tense aspect
- Parallel structures
- Clauses
- Modifier
- Conditionals
- Phrasal expressions
- Shifts (tense, number, person)
- Varieties
- Prepositions/Conjunctions

2. Reading and Writing (3 × 5= 15 Marks)

2.1 Comprehension of a given passage:

- Fact finding, Inferential, Core theme, True/false identification, Issues raised and Language based

2.2 Summary writing/ Precis writing

2.3 Letter/Application writing

- Official letter / Informal letter
- Applications/ Invitations

2.4 Report writing

- Incident Report/Event Report

2.5 Amplification

2.6 Short essay writing

3. Translation from Nepali to English (1 × 5= 5 Marks)

खण्ड (ग) :- गणित (४०अङ्क)

१. गणितका आधारभूत क्रियाहरू (Fundamental operations in mathematics)
२. वर्गमूल र घनमूल (Square root and Cube root)
३. दशमलभ र भिन्न (Decimal and Fraction)
४. प्रतिशत (Percentage)
५. अनुपात र समानुपात (Ratio and Proportion)
६. ऐकिक नियम (Unitary Method)
७. समय र काम (Time and Work)
८. नाफा र नोक्सान (Profit and Loss)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

९. छुट (Discount)
१०. कमिसन (Commission)
११. कर (Taxation)
१२. साधारण ब्याज (Simple Interest)
१३. सरलीकरण (Simplification)
१४. खण्डिकरण (Factorization)
१५. महत्तम समापवर्तक(H.C.F) र लघुतम समापवर्त्य (L.C.M.)
१६. औसत (Average)
१७. क्षेत्रमिति (Mensuration)
  - त्रिभुज, वृत्त र आयतको क्षेत्रफल र आयतन
(Area and volume of triangle, circle and rectangle)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र :- सामान्य ज्ञान र समसामयिक विषय

खण्ड (क) :- सामान्य ज्ञान (३०अङ्क)

१. भूगोल सम्बन्धी

- १.१ विश्वको भूगोलको सामान्य जानकारी
- १.२ नेपालको भूगोल (भौतिक, सामाजिक र आर्थिक)
  - १.२.१ भौगोलिक अवस्था/स्वरूप: किसिम र विशेषताहरु
  - १.२.२ प्राकृतिक स्रोतहरुको किसिम, स्थिति, महत्व र वर्तमान अवस्था
  - १.२.३ भौगोलिक विविधता र जनजीवन
  - १.२.४ नेपालमा पाईने हावापानीको किसिम र विशेषता

२. इतिहास, संस्कृति, सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक व्यवस्था सम्बन्धी

- २.१ विश्वका प्रमुख ऐतिहासिक घटनाहरु
- २.२ नेपालको इतिहास, संस्कृति र सामाजिक व्यवस्था
  - २.२.१ नेपालको प्राचीनकाल तथा मध्यकालको राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था
  - २.२.२ आधुनिक नेपालकाराजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था
  - २.२.३ नेपालको प्रशासनिक व्यवस्थाको विकासक्रम
  - २.२.४ नेपालका प्रचलित धर्म, संस्कृति, जातजाति, भाषा, साहित्य र कला
  - २.२.५ सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता, महत्व
  - २.२.६ आर्थिक अवस्था (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत) र विकास योजना सम्बन्धी जानकारी

३. वातावरण र विज्ञान प्रविधि सम्बन्धी

- ३.१ पर्यावरण, जैविक विविधता, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन, वातावरण व्यवस्थापन, प्रदूषण, जनसंख्या, शहरीकरण, बसोबास सम्बन्धी जानकारी
- ३.२ प्रमुख वैज्ञानिक अन्वेषण र आविष्कारहरु, प्रसिद्ध वैज्ञानिक र तिनको योगदान
- ३.३ विज्ञान र प्रविधिको विकासले मानव जीवन र समाजमा परेको प्रभाव

४. अन्तर्राष्ट्रिय मामिला तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्था सम्बन्धी जानकारी

- ३.४ छिमेकी मुलुकहरुसँग नेपालको सम्बन्ध
- ३.५ संयुक्त राष्ट्रसंघ र यसका विशिष्टीकृत संस्थाहरु सम्बन्धी जानकारी
- ३.६ सार्क, विमस्टेक, आसियान र युरोपियन संघ सम्बन्धी जानकारी
- ३.७ परराष्ट्र नीति/कुटनीति

५. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरु

खण्ड (ख) :- व्यवस्थापन (४०अङ्क)

६. व्यवस्थापन

- ६.१ कार्यालय कार्यविधि (दर्ता, चलानी, फाईलिङ्ग, पत्रव्यवहार र जनसम्पर्क) बारे जानकारी
- ६.२ अभिलेख व्यवस्थापनको परिचय, उद्देश्य, आवश्यकता र महत्व
- ६.३ व्यवस्थापनको अवधारणा, प्रकार र आधारभूत सिद्धान्तहरु
- ६.४ व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग
अनुसन्धान सहायक (राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

६.५ द्वन्द्व व्यवस्थापन, संगठनात्मक व्यवहार, समूह गतिशिलता, समूहगत कार्य, सम्बन्धी जानकारी
६.६ संचारको महत्व, प्रकार र माध्यम
६.७ बजेटको अर्थ, महत्व र किसिम
६.८ लेखा र लेखापरीक्षणको अर्थ, उद्देश्य र महत्व
६.९ गोपनीयता एवं आचार संहिता
६.१० उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता

७. गुप्तचरी र सुरक्षा सम्बन्धी

- ७.१ गुप्तचरी (Intelligence) सम्बन्धी जानकारी
७.२ राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा संगठनात्मक संरचना
७.३ राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको काम कर्तव्य, जनशक्ती व्यवस्थापन र समन्वय
७.४ सूचना व्यवस्थापन, सूचना संजाल निर्माण, परिचालन, सूचना संकलन, विश्लेषण, भण्डारण, सुरक्षा र प्रवाह
७.५ राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन
७.५.१ सुरक्षाको विविध अवधारणा र आयाम
७.५.२ नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरू
७.५.३ राष्ट्रिय सुरक्षा चुनौतीहरू
७.५.४ नेपालका सुरक्षा निकाय/संगठनहरू र तिनीहरूहरूको कार्य प्रकृति
७.५.५ राष्ट्रिय सुरक्षामा इन्टेलिजेन्सको भूमिका
७.५.६ सुरक्षा व्यवस्थापनमा सुरक्षा निकायहरूको भूमिका र समन्वय
७.५.७ सिमा सुरक्षा सम्बन्धी
७.६ संगठित अपराध, साईबर/ विद्युतीय अपराध, मानव बेचबिखन र लागू औषध
७.७ आतंकवाद (Global and Regional)
७.८ आप्रवासी तथा शरणार्थी सम्बन्धी जानकारी
७.९ विश्वका प्रमुख जासुसी संस्थाहरू सम्बन्धी जानकारी
७.१० इन्टरपोल परिचय र कार्यहरू

खण्ड (ग) :- कानूनी व्यवस्था (३०अङ्क)

८. शासन व्यवस्था र कानून

- ८.१ शासनका आधारभूत पक्षहरू : अवधारणा, सन्दर्भ र विशेषताहरू
८.२ शासनको राजनैतिक तथा प्रशासनिक संरचना
८.३ नेपालको शासन प्रणाली
८.४ नेपालमा संबैधानिक विकास र विद्यमान नेपालको संविधान
८.५ लोकतन्त्र, समावेशीकरण, कानूनी राज्य र मानव अधिकार
८.६ प्रहरी ऐन २०१२ र नियमावली, २०७१
८.७ सशस्त्र प्रहरी ऐन २०५८ र नियमावली २०६०
८.८ सैनिक ऐन २०६३ र नियमावली २०६९